T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/201
KARAR NO : 2022/312
KARAR TR : 30/05/2022

ÖZET: Davacıya ödenen maaşta 5510 sayılı Kanun'un 54.maddesi kapsamında kesinti yapılması ve davacıya borç çıkarılmasına ilişkin davalı Kurum işleminin iptaliistemiyle açılan davanın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : S. K
Vekili : Av. T. K
Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekili : Av. R. E

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili; davacının eşinin 11/05/2013 tarihinde vefat ettiğini, bunun üzerine 01/06/2013 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamında maaş, ayrıca 5510 sayılı Kanun'un 4/b kapsamında 11/05/2013 tarihinden itibaren de ölüm geliri bağlandığını, bilahare davalı idarenin ölüm geliri ve 5233 sayılı Kanun kapsamında aldığı aylıklardan düşük olan ölüm geliri aylığının başlangıç tarihi itibariyle yeniden düzenlenerek, 5510 sayılı Kanunun 54. maddesi gereği yarısının ödenmesine ve tam aylık üzerinden ödenen kısımların borç çıkartılmasına karar verilmesi üzerine, yapılan kesintilerin faizleriyle birlikte iadesi ve bundan sonra kesinti yapılmaması gerektiğinin tespiti istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. Ankara 17. İş Mahkemesinin, E.2017/100, K.2018/560 sayılı dosyada 03/12/2018 tarihinde *" davanın reddine"* dair verdiği karar istinaf başvurusunun reddedilmesi üzerine temyiz edilmiştir.

3. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, 29/04/2020 tarihli ve E.2020/4573, K.2020/6195 sayılı ilamıyla ve *"...uyuşmazlığın 27.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden DoğanZararların Karşılanması Hakkında Kanundan kaynaklanması nedeniyle çözümünün idari yargının görev alanına girdiği gözetilerek 6100 sayılı HMK'nın 114/1-b maddesine göre dava şartı olan yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi"* gerektiği gerekçesiyle kararın bozulmasına hükmederek dosyayı mahalline iade etmiştir.

4. **Ankara 17. İş Mahkemesi, 29/11/2021 tarihli ve E.2021/208, K.2021/145 sayılı dosyada** bu kez bozma ilamı doğrultusunda *"6100 sayılı HMK 114/1 -b maddesine göre, yargı yolunun caiz olmaması dava şartı olup, HMK 115/2 maddesi gereği dava şartı noksanlığından davanın usulden reddine"* karar vermiş, söz konusu kararın istinaf edilmeksizin 11/01/2021 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır

5. Davacı vekili bu kez benzer taleple idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

6. **Ankara 8. İdare Mahkemesi, 17/03/2022 tarihli ve E.2022/150 sayılı kararına**istinaden**,** 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için 28/03/2022 tarihli ve 2022/150 esas sayılı üst yazı ile Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmuştur. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

> *"5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 101. maddesinde; bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde görüleceği, 108. maddesinde ise, bu Kanunun, sayma yoluyla belirtilen maddeleri dışındaki diğer hükümlerinin 2008 yılı Ekim ayı başında yürürlüğe gireceği kuralına yer verilmiştir.*
>
> *5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 101. maddesinin iptali istemiyle açılan davada verilen Anayasa Mahkemesinin 22.12.2011 tarihli ve E:2010/65, K:2011/169 sayılı kararında; 5510 sayılı Kanuna 5754 sayılı Kanun ile eklenen Geçici 4. maddenin yürürlüğe girmesinden önce 5434 sayılı Kanun kapsamında bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği belirtilmiş; 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, Kanun hükümlerinin*

uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasaya aykırılık görülmemiştir.

Görüleceği üzere. 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden önce memur ve diğer kamu görevlileri ile bunların hak sahiplerine ilişkin olarak tesis edilen işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların idari yargı yerinde, bunlar dışında kalan sigortalılar ve bunların hak sahipleri hakkında tesis edilen işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların ise adli yargı yerinde bulunan yetkili iş mahkemelerinde çözümleneceği anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, davanın idari yargı yerinde görülebilmesi için, dava konusu edilen işlemin, 5510 sayılı Kanuna 5754 sayılı Kanun ile eklenen Geçici 4. maddenin yürürlüğe girmesinden önce, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu kapsamında bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bunların hak sahiplerine ilişkin olarak tesis edilmiş olması gerekmektedir...

...Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanundan kaynaklandığı ileri sürülmüş ise de, Ankara 17. İş Mahkemesi tarafından hazırlatılan 28.09.2018 tarihli bilirkişi raporunda, davacının murisi olan eşi A. K'un 01.10.2008 tarihinde 4/b kapsamında kayıt ve tescilinin yapıldığının tespit edildiği anlaşıldığından, yukarıda yer verilen Kanun hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararı birlikte değerlendirildiğinde, 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle kapsama alındığı, diğer yandan yine söz konusu bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere, davacının kesilen aylığının 5233 Sayılı Kanun kapsamında bağlanan aylık değil, 5510 sayılı Kanun kapsamında bağlanan ölüm aylığı olduğu anlaşıldığından, uyuşmazlığın görüm ve çözümünde iş mahkemeleri görevli bulunması sebebiyle, anılan işleme karşı açılan davanın görev yönünden reddi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

7. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun*"aylık ve gelirlerin birleşmesi"* başlıklı 54. maddesi şöyledir:

Bu Kanuna göre bağlanacak aylık ve gelirlerin birleşmesi durumunda;

a) Uzun vadeli sigorta kollarından;

1) Hem malûllük hem de yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya, bu aylıklardan yüksek olanı, aylıklar eşitse yalnız yaşlılık aylığı,

2) Malûllük, vazife malûllüğü veya yaşlılık aylığı ile birlikte, ölen eşinden dolayı da aylığa hak kazanan sigortalıya her iki aylığı,

3) Ana ve babasından ayrı ayrı aylığa hak kazanan çocuklara, yüksek olan aylığın tamamı, az olan aylığın yarısı,

4) Birden fazla çocuğundan aylığa hak kazanan ana ve babaya en fazla ödemeye imkân veren ilk iki dosyadan yüksek olan aylığın tamamı, düşük olan aylığın yarısı,

5) Hem eşinden, hem de ana ve/veya babasından ölüm aylığına hak kazananlara, tercihine göre eşinden ya da ana ve/veya babasından bağlanacak aylığı,

6) Bu Kanuna göre vazife malûllüğü aylığı almakta iken, tekrar sigortalı olanlardan hem vazife malûllüğüne hem de malûllük aylığına hak kazananlara bu aylıklardan yüksek olanı, aylıkları eşitse yalnızca vazife malûllüğü aylığı, bunlardan hem vazife malûllüğü hem de yaşlılık aylığına hak kazananlara, bu aylıkların her ikisi,

7) Evliliğin ölüm nedeniyle sona ermesi durumunda sonraki eşinden de aylığa hak kazananlara tercih ettiği aylığı,

Bağlanır."

8. Aynı Kanun'un *"Uyuşmazlıkların çözüm yeri"* başlıklı 101. maddesinde *"Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür"* düzenlemesine yer verilmiştir.

9. 5233 sayılı Terör Ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ile*"terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin olarak, yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde zarar görenlere veya ölenlerin mirasçılarına yapılacak ödemeler ve bunun usulleri"* düzenlenmiştir.

B. Yargı Kararları

10. Anayasa Mahkemesi, 22/12/2011 tarihli ve E: 2010/65, K: 2011/169 sayılı kararıyla, 5510 sayılı Kanunun 101 nci maddesinde yer alan "…bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür." bölümünün iptali istemini redle sonuçlandırmıştır. Söz konusu kararın Mahkememiz önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak gerekçesi şöyledir:

"...5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem

sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir. Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yeni sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulanan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır…"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

11. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 30/05/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

12. Raportör-Hâkim Engin SELİMOĞLU'nun, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Recep KALKAN ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra; gereği görüşülüp düşünüldü:

13. Dava, eşi terör saldırısında vefat eden davacıya ve çocuklarına bağlanan maaş ve ölüm gelirinden düşük olan ölüm gelirinin yeniden düzenlenerek yarısının ödenmesi ve yapılan fazla ödemenin borç çıkarılmasına ilişkin kurum işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

14. Dosyanın tetkikinde; 29/08/2018 tarihli bilirkişi raporuna göre, davacının eşinin 01/10/2008 tarihinde 5510 sayılı Kanun'un 4/b kapsamında 1380548883 Bağ-No' su ile sigortalı kayıt ve tescilinin yapıldığı, 01/10/2018-11/05/2011 tarihleri arasında 1661 günlük primi ödenmiş hizmetinin bulunduğunun tespit edildiği, 11/05/2013 tarihinde Reyhanlı'da meydana gelen terör saldırısında vefat ettiği, bunun üzerine 5233 sayılı Kanun kapsamında 01/06/2013 tarihinde davacı ve çocukları adına maaş bağlandığı, ayrıca 11/05/2013 tarihinden itibaren de murisin 5510 sayılı Kanun'un 4/b kapsamında sigortalı olması sebebiyle aynı Kanun uyarınca davacılara ölüm geliri bağlandığı, davalı idarenin sistem kontrolü sırasında davacıya iki aylık bağlanmasının tespit edilmesi üzerine birleşen ölüm geliri ve 5233 sayılı Kanun kapsamında aldığı aylıklardan düşük olan ölüm geliri aylığının başlangıç tarihi itibariyle yeniden düzenlenerek, 5510 sayılı Kanunun 54.maddesi gereği yarısının ödenmesine ve tam aylık üzerinden ödenen kısımların davacılar adına borç çıkartılmasına karar verilmesi üzerine görev uyuşmazlığına konu davaların açıldığı anlaşılmaktadır.

15. Dava dosyalarına göre, davacının eşinin sigortalılık başlangıç tarihinin 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra olduğu, uyuşmazlığın aynı Kanun'un 54.maddesinin uygulanmasından kaynaklandığı açıktır. 5510 sayılı Kanun'da sadece 102.madde kapsamındaki açılan davalarda idari yargının görevli olduğu, Kanun'dan kaynaklanan diğer tüm davaların iş mahkemelerinde görüleceği açıkça düzenlenmiştir. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri Anayasa Mahkemesinin özetlenen kararı uyarınca davacının vefat eden eşinin sigortalılık başlangıç tarihi itibarıyla 5510 sayılı Kanun'un 54. maddesinin uygulanmasından doğan uyuşmazlığın, aynı Kanun'un 101.maddesinin amir hükmü gereği adli yargı yerinde görüleceği kuşkusuzdur.

16. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Ankara 8. İdare Mahkemesininbaşvurusunun kabulü ileAnkara 17. İş Mahkemesinin, 29/11/2021 tarihli ve E.2021/208, K.2021/145 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGI YERİNİN GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Ankara 8. İdare MahkemesininBAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Ankara 17. İş Mahkemesinin, 29/11/2021 tarihli ve E.2021/208, K.2021/145 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

30/05/2022 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	Birol SONER	Nilgün TAŞ	Doğan AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir TUNÇ	Nurdane TOPUZ	Ahmet ARSLAN